

Distribuce mandátů v Německu,
její (dvě?) Achillovy paty a pokus
o jejich odstranění

Hlasovací lístek

- Dva hlasy – první hlas pro kandidáta, druhý pro nominující stranu, není nutné hlasovat pro kandidáta stejné strany

Stimmzettel
für die Wahl zum Deutschen Bundestag im Wahlkreis 136 Kreisfreie Stadt Wiesbaden am 2. Dezember 1990

Sie haben 2 Stimmen

hier 1 Stimme

für die Wahl
eines/einer Wahlkreis-
abgeordneten

Erststimme

hier 1 Stimme

für die Wahl
einer Landesliste (Partei)
- maßgebende Stimme für die Verteilung der
Sitze insgesamt auf die einzelnen Parteien -

Zweitstimme

1	Rönsch, Hannelore Angestellte CDU Christlich Demokratische Union Deutschlands 6200 Wiesbaden Carl-von-Ossietzky-Str. 38	☐		
2	Wieczorek-Zeul, Heidemarie Lehrerin SPD Sozialdemokratische Partei Deutschlands 6200 Wiesbaden Walkemühlstraße 39	☐		
3	Koch, Ulrich Friedrich Sozialarbeiter GRÜNE DIE GRÜNEN 6200 Wiesbaden Feldstraße 27	☐		
4	Dr. Funke-Schmitt-Rink, Margret Studentin F.D.P. Freie Demokratische Partei 6200 Wiesbaden Sonnenberger Straße 3	☐		
6	Langer, Herbert Prokurist REP DIE REPUBLIKANER 6200 Wiesbaden Sonnenberger Str. 27	☐		
7	Deubert, Ernst Wilhelm Rentner NPDP Nationaldemokratische Partei Deutschlands 6300 Frankfurt/Main 60 Bergerstraße 234	☐		
1	☐	CDU Christlich Demokratische Union Deutschlands Dr. Albrecht Diggler, Hannelore Rönsch, Dr. Christian Schwede Schilling, Dr. Heinz Kieselhuber, Bernhard Jagoda	☐	1
2	☐	SPD Sozialdemokratische Partei Deutschlands Heidemarie Wieczorek-Zeul, Rudi Wülther, Dr. Dietrich Spering, Uta Zäpfel, Karsten Vogt	☐	2
3	☐	GRÜNE DIE GRÜNEN Ulrike Nadell, Hubert Kleinert, Martina Grottel, Dietrich Wezel, Freya Klar	☐	3
4	☐	F.D.P. Freie Demokratische Partei Dr. Hermann Otto Prinz zu Solms Hohenstein-Lich, Hans-Joachim Otto, Dr. Gisela Babiel, Eckehard Gries, Dr. Heinrich Kolb	☐	4
5	☐	DIE GRAUEN Initiiert vom Senioren-Schutz-Bund „Graue Panther“ e.V. („SSB-GP“) Ludwig Heise, Sibylle Schönig, Karl Röhl, Dr. Hildegard Mulert, Arno Hildebrandt	☐	5
6	☐	DIE REPUBLIKANER Gert Feldmeier, Herbert Langer, Brigitte Klauert, Peter Münch, Günter Häber	☐	6
7	☐	NPDP Nationaldemokratische Partei Deutschlands Ingrid Krauß, Corna Zull, Hans Schmitt, Dieter Fuhrmann, Volker Sachs	☐	7
8	☐	ÖDP Ökologisch-Demokratische Partei Gerhard Mahke, Wilfried Schunck, Marika Zickert, Dr. Wolfgang Dambler, Rob-Dewet Klar	☐	8
9	☐	PDS/ Linke Liste Partei des Demokratischen Sozialismus/Linke Liste Manfred Coppel, Angela Knot, Heike Schüssler, Manfred Allen, Reinhold Ruckert	☐	9

Distribuce mandátů krok 1

- Přidělení mandátů 299 vítězům v jednomandátových obvodech na základě získaných prvních hlasů (systém prvního v cíli)

Distribuce mandátů krok 2

- Distribuce na celostátní úrovni
  - vyřazení kandidátních listin stran, které celostátně získaly méně než 5 % druhých hlasů, nebo mají méně než 3 přímé mandáty
  - rozdělení všech mandátů (598) stranám, které splnily alespoň jednu z těchto podmínek
  - jediná výjimka – počet 598 mandátů je snížen o přímé mandáty přidělené nezávislým kandidátům a stranám, které mají méně než 5 % hlasů a méně než 3 přímé mandáty

Modelová situace po kroku 2

- Strana X – přiděleno 250 mandátů
- Strana Y – přiděleno 190 mandátů
- Strana Z – přiděleno 158 mandátů
- Dále se dělí mandáty v rámci strany, modelově bude sledována strana X

Distribuce mandátů krok 3

- Rozdělení mandátů straně do jednotlivých spolkových zemí podle počtu druhých hlasů
- Strana X získala celkem 15 000 000 hlasů a má být rozděleno 250 mandátů
- Ve spolkové zemi P získala 2 000 000 druhých hlasů, tedy počet mandátů strany X ve spolkové zemi P je $2\,000\,000 / 15\,000\,000 \times 250 = 33$
- Ve spolkové zemi Q získala 1 900 000 druhých hlasů, tj. $1\,900\,000 / 15\,000\,000 \times 250 = 32$

Distribuce mandátů 4. krok

- Doplnění mandátů na úrovni spolkových zemí
- Strana X získala ve spolkové zemi P 30 přímých mandátů, jsou jí tedy doplněny 3 mandáty z listiny (na 33)
- Ve spolkové zemi Q získala 33 přímých mandátů, není jí přidělen žádný mandát z listiny, ale získává 1 přesahující mandát
- Celkem má 251 mandátů celostátně (předpokládáme, že mandát ve spolkové zemi Q je jediný přesahující mandát strany X)

Negativní váha hlasu

- Při menší změně v počtu druhých hlasů se může změnit podíl mandátů pro jednotlivé spolkové země
- Pokud by se v jednom obvodu země Q konaly volby v pozdějším termínu, strana X zde může získat další hlasy a pokud se např. kvůli těmto hlasům přesune jeden její mandát ze země P do země Q, ztratí celostátně 1 mandát:
- V zemi P bude mít nárok na 32, z toho 30 přímých
- V zemi Q bude mít nárok na 33, všechny přímé, ale žádný přesahující

Přesahující mandáty

- Vedou k disproporci výstupů
- Strana se ziskem kolem cca. 35 – 40 % teoreticky může získat polovinu mandátů v dané zemi
- S přibývajícím časem roste jejich podíl (do roku 1990 17 případů celkem; 2009 24 mandátů, 1998 13 mandátů)
- Nerovnoměrná distribuce, často pomohou zvýraznit pozici aktuálně nejsilnější strany (vlády) před opozicí, a to jen kvůli nevelkému vychýlení voličské podpory ve prospěch vítězné strany

Kompenzační mandáty

- Zavedeny na celostátní úrovni od voleb 2013:
  - distribuce začíná tak jako dopsud (kroky 1 – 4)
  - následuje krok 5 – celkový počet hlasů strany je dělen celkovým počtem hypoteticky přidělených mandátů (vč. přesahujících) sníženým o 0,5
  - krok 6 – u každé strany je stanoveno, kolik by měla mít mandátů, pokud by měla mít stejný počet hlasů na mandát jako nejúspěšnější strana v kroku 5
  - krok 7 – opakují se kroky 3 a 4, ale již s počtem mandátů z kroku 6

Řešení (I) ?

- Problém přesahujících mandátů
  - ano – zisk přesahujících mandátů jednou stranou je ostatním kompenzován, systém je nyní skutečně poměrný (skoro dokonale stejný počet druhých hlasů na mandát)
  - ale – může výrazně narůst počet poslanců (2009 reálně 624, s pravidly roku 2013 671; v roce 2013 zvoleno 631 poslanců, se starými pravidly by bylo jen 603)

Řešení (II)?

- Problém negativní váhy hlasu
  - ano – všechny strany jsou postaveny na jednu úroveň, tj. případné zvýhodnění či znevýhodnění se přenesou i na ostatní
  - i ne – hypotetické strategie směřující k dělení hlasů mezi dvě strany by stále přinášely (značný) užitek